

DR. AUGUSTIN RAȚIU – O PERSONALITATE MARCANTĂ A TURZII PERSECUTATĂ DE REGIMUL COMUNIST DIN ROMÂNIA

„Suferința nu se poate cuantifica
- pentru ea nu există unitate de măsură, ci doar urme:
în suflele, pe trupuri și în morminte”
Marius Oprea

Keywords: *Augustin Rațiu, Rațiu family, Turda, communist regime, political persecution*
Cuvinte cheie: *Augustin Rațiu, familia Rațiu, Turda, regim comunist, persecuții politice*

Pentru municipiul Turda, statuia dr. Ioan Rațiu din piața primăriei poate fi considerată o siglă a localității, o siglă a întregii Transilvanii, un simbol al luptei românilor pentru drepturi naționale și pentru unire. Una dintre vechile familii românești renumite de la Turda, ce poartă numele de Rațiu, este de referință atât pentru istoria locală cât și pentru istoria modernă a României. Dacă dr. Ioan Rațiu, fost tribun în armata lui Avram Iancu declanșează lupta pentru drepturi naționale prin mijloace juridice, fiind inițiatorul Memorandumului din 1892, după moartea sa survenită în anul 1902, alți membrii ai acestei familii, vor fi pe mai departe purtători de steag românesc pentru înfăptuirea idealurilor de veacuri a românilor din Transilvania. Unul dintre aceștia a fost avocatul turdean dr. Augustin Rațiu.

Augustin Rațiu s-a născut în comuna Petreștii de Sus, județul Cluj, la 7 iulie 1884, din părinții Nicolae Portos Rațiu, preot în localitate (nepot de văr al memorandistului dr. Ioan Rațiu) și Ludovica Gaia, originară din comuna Sând (astăzi Săndulești), județul Cluj.¹ Rămas orfan de mic, singurul fiu al familiei Rațiu își îndreaptă pașii spre studiu. Studiază la Cluj, Bistrița și Blaj. După terminarea facultății de drept din Cluj și obținerea doctoratului, își depune „cenzura de avocat” la Târgu-Mureș, obținând diploma la 19 octombrie 1912 și își deschide birou de avocatură la Turda. Educat în spiritul familiei Rațiu, Augustin a fost un continuator al idealului național promovat prin întreaga sa activitate desfășurată pe tot parcursul vieții. A fost căsătorit de două ori. La 6 mai 1913 s-a căsătorit la Sibiu cu fiica avocatului Ioan Turcu din Făgăraș, pe nume Eugenia, cu care a avut patru copii: Iancu, Radu, Mircea și Eugenia.² După moartea soției, survenită în anul 1924, Augustin Rațiu se recăsătorește pe data de 11 iulie 1926. Cea de a doua soție, Felicia, fiind fiica avocatului dr. Emilian Criclevici din Câmpulung Moldovenesc. În urma căsătoriei s-au născut doi copii: Maria Felicia și Emil Ioan Constantin (decedat în același an).³

¹ Pentru scurta biografie și activitate a avocatului dr. Augustin Rațiu au fost consultate următoarele lucrări: Valentin Vișinescu, *Dr. Augustin Rațiu (1884-1970)*, Cluj Napoca 2004; Daniela Comșa, Mariana Magdalena Jude, *Nicolae P. Rațiu și Augustin Rațiu promotori ai idealului național*, în AMN, 34, II, 1997-1998, p.325-340; Mezei E. Ioan Câmpeanu, *Monografia familiei Rațiu de Nagzlak-Noșlac și a familiilor înrudite cu ea*, manuscris în copie, 313 p., Muzeul de Istorie Turda; Mircea Rațiu, *Amintiri grăite despre familia Rațiu povestite de Mircea Rațiu*, manuscris în copie, 376 p., Muzeul de Istorie Turda.

² Toți copiii au avut educație aleasă. Iancu, fostul deputat P.N.Ț.C.D. Ion Rațiu, avocat, a decedat în anul 2000, Radu, inginer, decedat, Mircea, inginer și cadru universitar și Eugenia absolventă a liceului de fete din Turda decedată în anul 1935 la vârsta de 21 de ani. Din cea de a doua căsătorie Augustin i-a avut pe Maria Felicia, absolventă a Facultății de chimie, și pe Emil Ioan Constantin, decedat în anul 1929.

³ Mezei E. Ioan Câmpeanu, *op. cit.*, p. 200.

Dr. Augustin Rațiu a desfășurat, pe lângă activitatea profesională, o bogată activitate culturală și politică. A fost participant activ în primul război mondial, începând cu anul 1915. Până la data mobilizării, dr. Augustin Rațiu a ținut o serie de conferințe cu conținut naționalist și a organizat simpozioane culturale românești în cadrul manifestărilor ASTRA și a „Societății Române de Lectură”.⁴ După terminarea primului război mondial, militează pentru drepturile românilor din Transilvania fiind numit în toamna anului 1918 comisar al orașului Turda, apoi al plaselor Trascău și Iara cu misiunea de a organiza Consilii și Gărzi naționale.⁵ Impulsionat de puternice sentimente naționale, în toamna anului 1918, alături de dr. Valer Moldovan și de dr. Iuliu Popescu, merge prin localitățile din comitatul Turda-Arieș pentru a organiza consiliile și gărzile naționale românești.⁶

Pe data de 8 noiembrie 1918 este prezent în Cristiș și Poiana chiar în ziua când jandarmii unguri l-au ucis pe preotul ortodox Ioan Oprîș.⁷ Ca membru al Senatului Național Român din Turda este coautor al manifestului: „Preoți, Cărturari, Țărani și Muncitori români!”, prin care se cere populației românești să se organizeze în consilii și gărzi naționale dar să nu recurgă la violențe și să „împiedice orice jaf, furturi și omoruri”.⁸ Este nominalizat printre cei cinci reprezentanți oficiali ai cercului electoral Turda la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia.⁹

Membru marcant al Partidului Național Țărănesc, pe linie administrativă a ocupat funcția de prim jurist consult al Prefecturii Turda-Arieș în anul 1923. În anul 1932 ocupă funcția de primar al orașului Turda.¹⁰ Pe toată durata carierei sale a desfășurat o bogată activitate susținând viața culturală a orașului. A pus bazele unor importante societăți culturale locale și a desfășurat o intensă activitate publicistică în diverse publicații clujene și locale. În calitate de președinte al Reuniunii Meseriașilor Români din Turda, reorganizează această organizație începând cu anul 1906, contribuind la ridicarea păturii mijlocii formate din mici meseriași și comercianți români. Meritele deosebite i-au fost recunoscute prin conferirea decorației Coroana României în grad de cavalier de către regele Ferdinand, pe data de 30 decembrie 1922 (fig. 1) și de Medalia „Meritul Comercial și Industrial” Clasa I-a conferită de regele Carol II pe data de 9 noiembrie 1937 (fig. 2).¹¹ Dr. Augustin Rațiu a încetat din viață în Turda la venerabila vârstă de 86 de ani pe data de 2 iulie 1970. La 40 de ani de la moartea acestei personalități marcante a Turzii interbelice se cuvine să înlăturăm conul de penumbră în care a fost stigmatizată imaginea sa de către regimul comunist.

Regimul comunist din România instaurat prin guvernul Petru Groza la 6 martie 1945 a fost un regim de tip criminal, bazat pe minciună, care a terorizat populația României timp de mai bine de patru decenii. Recunoașterea la 4 februarie 1946 de către S.U.A și Marea Britanie a noului regim instaurat în România, a reprezentat o grea lovitură dată partidelor politice istorice românești dând mână liberă comuniștilor la organizarea alegerilor din 19 noiembrie 1946 și la scoaterea acestora de pe scena politică românească.¹² Venit la putere în urma falsificării grosolane a acestor alegeri, guvernul, reprezentat în majoritate de membrii Partidului Comunist, a avut ca prim scop eliminarea fizică a tuturor personalităților politice marcante ale României interbe-

⁴ Valentin Vișinescu. *op. cit.*, p. 5.

⁵ N. Josan, *Consilii și Gărzi Naționale românești din Munții Apuseni. Documente inedite*, în *Apulum*, XXXIV, 1997, p. 540.

⁶ Ioan Bembea, *Preotul Ioan Oprîș-martir al neamului*, Ed. Cartea Casei de Știință, Cluj-Napoca, p. 99-101. Îi mulțumim pe această cale d-lui profesor Ioan Bembea pentru realizarea corecturii acestui material.

⁷ Ioan Bembea, *op. cit.*, p. 102.

⁸ *Ibidem*, p. 103.

⁹ N. Josan, *op. cit.*, p. 540.

¹⁰ D. Comșa, M. M. Jude, *op. cit.*, p. 330.

¹¹ Diplomele în original se află la Muzeul de Istorie Turda, Fondul dr. Augustin Rațiu.

¹² Mihai Bărbulescu, Dennis Deletant, Keith Hitchins, Șerban Papacostea, Pompiliu Teodor, *Istoria României*, București, 2002, p. 384.

lice, prin înscenarea unor procese și înțemnițarea liderilor politici ai vremii. Astfel, au avut de suferit toate păturile societății românești în frunte cu intelectualitatea, preoțimea, ofițeri ai armatei române și pătura înstărită a țărănimii, unii dintre ei opunându-se cu vehemență abuzurilor noului regim de multe ori cu arma în mână. Aceste crime odioase au început să fie demascate de curând de către Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului, acțiuni continuate mai apoi de o parte a colectivului instituției amintite prin nou înființatul Centru de Investigare a Crimelor Comunismului din România, care are ca scop descoperirea victimelor asasinate fără proces de către securitate și schimbarea legislației privind prescrierea miilor de crime comise de regimul comunist.¹³ Ce a urmat confirmă adevărul celebrelor cuvinte venite din antichitate: „*vae victis*”.¹⁴

Pe fondul unor adânci nemulțumiri ale populației datorate numeroaselor victime ale celui de al doilea război mondial, apoi foametei provocate de seceta anilor 1946-1947, dar și de marile despăgubiri de război pe care românii trebuiau să le plătească prin cote apăsătoare fixate pe toate produsele agricole, Uniunii Sovietice, comuniștii au arătat cu degetul spre partidele politice, care în calitatea lor de factor de decizie, hotărâseră intrarea României în război, purtau deci întreaga vină pentru toate suferințele populației. Abdicarea forțată a regelui, abolirea monarhiei și proclamarea Republicii Populare Române a reprezentat instaurarea unei dictaturi fără precedent în istoria noastră, punând bazele unui stat totalitar. Valurile de teroare pe care regimul comunist le-a declanșat, sau soldat cu zeci de mii de victime și au lăsat urme adânci în conștiința socială românească și o pată neagră în istoria României.

Țintele terorii primilor ani de comunism în România au fost în mod prioritar așa cum am amintit, elitele. Fie că erau politicieni, preoți, ofițeri (cu precădere cei ce au luptat pe frontul din est), învățători, scriitori, artiști, avocați, medici, studenți sau țărani, după instituirea terorii și reprimarea oricăror tentative de revoltă, s-a încercat eliminarea modelelor, reperelor morale și intelectuale ale „vechii societăți.” Această stare de spirit, de frică și teroare a fost impusă în toate localitățile de pe tot cuprinsul țării. Cei ce au reușit să scape de anii grei de temniță, de torturi și de deportări, au fost deposezați de bunurile deținute, au fost marginalizați și umiliți de noua orânduire socială. Un astfel de caz este și cel al avocatului dr. Augustin Rațiu (1884-1970), personalitate marcantă a orașului Turda din perioada interbelică, om de o ținută morală și intelectuală de excepție.

Regimul comunist instaurat în România avea să-i aducă lui Augustin Rațiu mari suferințe atât în plan afectiv cât și sub aspect material. Deși a fost avertizat de către fiul său lancu stabilit la Londra prin numeroase scrisori, în care spunea că România trebuie să se pregătească la o dominație sovietică de lungă durată, Augustin a refuzat să părăsească țara, spunând că „*el a trăit și va muri la Turda*”.¹⁵ Mai mult, acesta a refuzat și propunerile făcute de către fiii săi privind mutarea sa în alt oraș, vânzarea imobilelor și a bunurilor deținute, susținând că este prematur să facă acest lucru.¹⁶ Deposedat de biroul de avocatură, el a locuit în ultimii ani din viață într-o încăpere aflată la parterul fostei sale locuințe, etajul fiind rechiziționat de trupele sovietice care își instalaseră acolo birourile administrative.¹⁷ În acești ani de nesiguranță a încercat să-și redeschidă biroul de avocatură, dar dată fiind situația politică existentă și lipsa mijloacelor necesare deschiderii acestuia, nu a reușit. Rămas fără venituri, fiindu-i refuzată și pensia de limită de

¹³ Centrul de Investigarea Crimelor Comunismului din România este coordonat de către istoricul dr. Marius Oprea. Din colectivul acestuia fac parte arheologii dr. Gheorghe Petrov, Paul Scrobotă, Horațiu Groza și Alexandru Matei, ultimul fiind referent științific.

¹⁴ Vai de cei învinși.

¹⁵ Mircea Rațiu, *op. cit.*, p. 111, manuscris. Acesta a fost editat după înregistrări audio efectuate începând cu data de 28 martie 2000. Având în vedere vârsta înaintată a autorului la care s-au făcut înregistrările unele date trebuie privite cu circumspecție.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*.

vârstă a fost nevoit să întrerupă subvențiile necesare întreținerii fiului său Mircea la Politehnica din Timișoara.¹⁸

Anul 1945, pentru familia Rațiu, la fel ca pentru mulți dintre români s-a dovedit a fi deosebit de greu. Unul dintre fii săi, Radu, își revenea greu din convalescență, ca urmare a unei răni la cap dobândită la sfârșitul războiului, unde fusese înrolat ca medic. Odată cu desființarea postului de jurist consult de la Turda, activitățile lui Augustin s-au axat cu precădere pe biroul de avocatură. Criza de după război s-a simțit și în acest sector, lucrările biroului rezumându-se în general la traduceri și la testamente. Pentru a asigura mijloacele necesare traiului familiei, Augustin a vândut mici parcele de pământ din avutul său și o parte din bijuteriile familiei care i-au mai rămas neconfiscate de „glorioasa” Armată Roșie.¹⁹

Dificultăților financiare care s-au agravat pe parcursul anului 1946, le-a urmat persecuțiile din partea autorităților comuniste locale care preluaseră conducerea urbei și căutau cu orice preț să îl jignească atât în demersurile oficiale făcute către autorități dar și în locurile publice.²⁰

Unul dintre obscurele personaje parvenite născute la Turda care l-a persecutat pe dr. Augustin Rațiu în primii ani după instaurarea comunismului a fost croitorul Albion Augustin. Născut la 22 mai 1910, ca fiu al soților Ion și Maria Albion, acesta a lucrat în meseria de ceaprazar și croitor, având un mic atelier. A confecționat toate uniforme membrilor Mișcării Legionare locale în perioada „Statului național-legionar“, septembrie 1940 – ianuarie 1941. După instaurarea regimului comunist a urcat rapid în ierarhie, devenind șeful Sigurantei din Turda, post deținut până în anul 1947. În toamna anului 1948 este numit director al Direcției VI având grad de locotenent-colonel. Avansat colonel și transferat la M.A.I. București, ajunge ulterior comandant al trupelor care asigurau paza deținuților de la Canalul Dunăre-Marea Neagră, încă de la înființarea acestuia, în 1949 la Departamentul Deținuților Politici, devenind unul dintre cei mai cruzi zberi și prigonitori ai deținuților.

Deși a fost ajutat cu un credit pentru atelierul său de croitorie de către Augustin Rațiu în perioada în care acesta a deținut funcția de Președinte al Reuniunii Meseriașilor Români din Turda, el i-a răspuns binelui făcut de către acesta prin persecuții și umiliri, pricinuindu-i numeroase necazuri.²¹

Se cuvine să amintim că Albion a fost inițiatorul metodei „stâlpul infamiei”: deținutul supus acestui supliciu trebuia palmuit, scuipat și batjocorit de către tovarășii lui de suferință, după modelul gardienilor și brigadierilor. Albion a omorât în bătaie cu lopata mai mulți deținuți. Avea un tic verbal de genul: „*cu gamela să săpați canalul, bandiților!*“. Ca recompensă serviciilor aduse, în 1954 a fost numit director general al Direcției Penitenciarelor. În urma unei scrisori trimise conducerii Securității de către deținuți, a fost arestat, anchetat, judecat și condamnat de Tribunalul Militar București la 25 de ani de muncă silnică. După unele informații, debarcarea a avut un caracter inedit: Alexandru Drăghici, Ministrul de Interne, l-a chemat la ordin și i-a dat o scrisoare sigilată, pe care trebuia s-o ducă personal la Penitenciarul Jilava, unde trebuia deschisă de către maiorul Ion Ciachi numai în prezența întregului personal al Securității. Surpriza a fost că ordinul cerea încarcerarea lui Albion. A fost încarcerat și mutat la Penitenciarul Ocnele Mari spre a fi ferit de răzbunarea fostelor victime. A executat patru ani de detenție fiind apoi amnistiat. Auzindu-se în orașul natal de crimele sale, n-a mai putut să revină, deoarece concetățenii l-au amenințat cu represalii gen „țintuirea cu cuțitele pe un zid”. Mai târziu, pe la mijlocul anilor 1960, a fost identificat ca lucrător croitor într-o cooperativă meșteșugărească din București. Atelierul lucra pentru clienți din rândurile nomenclaturii de partid din eşaloanele doi și trei.

¹⁸ *Ibidem*, p. 117.

¹⁹ *Ibidem*, p. 256.

²⁰ *Ibidem*, p. 258.

²¹ *Ibidem*, p. 259.

Ulterior, se pare că a devenit inspector-șef de croitori în cadrul Centrocoop-ului. Era scund, solid și taciturn, păstrând secret trecutul lui de criminal în uniforma statului.²²

Greutățile familiei Rațiu nu s-au oprit însă aici. Cea mai mare parte a averii deținute de Augustin a fost rechiziționată (proprietățile imobiliare), biroul de avocatură a fost mutat la subsol, în pivnița imobilului, iar dreptul la pensia de limită de vârstă îi este refuzat fiind considerat dușman al poporului. În toți acești ani a fost permanent supravegheat de securitate. Cel însărcinat cu supravegherea și întocmirea rapoartelor privind activitatea lui Augustin Rațiu până în momentul arestării sale fiind subofițerul Cazacu Dumitru.²³

Cazacu Dumitru fusese în anul 1948 agent la Chestura Județeană Turda, având atribuții pe linie de siguranță. Între anii 1948-1950 îl găsim în Serviciul Județean al Securității Poporului având grad de plutonier major. El este cel ce l-a anchetat pe dr. Augustin Rațiu. În anul 1950 îl urmărea informativ pe acesta pe motiv că „*este un înfocat reacționar*” și „*este un dușman al clasei muncitoare și a politicii actuale.*” Ca urmare a rapoartelor lui Cazacu, la 12 iunie 1950, avocatul Dr. Augustin Rațiu a fost arestat și trimis pentru 12 luni într-o colonie de muncă, fără a fi judecat, în baza Decretului 6/14 ianuarie 1950.²⁴ Din motive de sănătate aceasta execută 8 luni de detenție. Locația coloniei de muncă era lângă București, scopul acesteia era trierea deținuților apti de muncă pentru loturile ce urmau să fie trimise ulterior la Canal.

Ultimele două decenii și jumătate din viață i-au fost marcate de mari neajunsuri, umiliri și persecuții din partea regimului comunist. La toate acestea s-a adăugat și faptul că unul dintre fiii săi, cunoscutul parlamentar P.N.Ț.C.D. din anii 90, Ion Rațiu, prin activitatea democratică și anticomunistă desfășurată ca atașat de legăție la Ambasada României din Londra de după 1945 și prin scrierile sale, a incomodat regimul totalitar din România comunistă. Activitatea politică „manistă” și funcțiile deținute în structurile democratice ale României interbelice au influențat negativ perioada ultimilor ani din viață ai dr. Augustin Rațiu. După cum spune profesorul turdean Valentin Vișinescu în micromonografia sa dedicată acestei personalități: „*Augustin Rațiu a înfruntat cu cerbie măsurile prohibite ale comunismului față de libertatea de expresie și de opinie și a făcut datoria față de Familia Rațiu și de țară ca un bun român.*”²⁵

Deși s-au scris articole despre el și are dedicată și o minimonografie în care este prezentată viața și întreaga sa activitate, despre perioada ultimilor ani din viața lui Augustin Rațiu se știe destul de puține lucruri. Acestea au fost ascunse și trecute sub tăcere în anii ce au urmat instaurării comunismului în România. Este inadmisibil tratamentul l-a care au fost supuși toți cei ce și-au adus aportul la făurirea României Mari printre care se numără și dr. Augustin Rațiu. Toate crimele și persecuțiile comise în numele regimului comunist trebuie demascate de către cercetătorii și istoricii ce se ocupă de această problematică. Este imperios necesară schimbarea actualei legislații care prescrie crimele săvârșite de regimul comunist, astfel încât cei ce le-au comis să fie judecați și pedepsiți. La realizarea acestui studiu au fost consultate pe lângă unele mărturii ale celor ce l-au cunoscut, 76 de documente aflate în arhiva Muzeului de Istorie Turda, în Fondul dr. Augustin Rațiu, documente ce au fost emise între anii 1947-1964.

Unul dintre documentele păstrate de familia Rațiu și donat de membrii acesteia Muzeului de Istorie Turda ne prezintă situația reală cu care se confruntă dr. Augustin Rațiu în primii ani de după instaurarea comuniștilor la putere. Asistăm practic la neputința unui om devotat țării, de a trăi decent ultimii ani din viață în așa zisele structuri democratice instaurate după

²² Informații obținute prin amabilitatea domnului dr. Gheorghe Petrov, arheolog la Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei din Cluj-Napoca, căruia îi mulțumim pe această cale.

²³ Liviu Pleșa, *Organizația de rezistență condusă de maiorul Nicolae Dabija (1948-1949)*, Ed. C.N.S.A.S., București, 2009, p. 600.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ Valentin Vișinescu, *op. cit.*, p. 24.

anul 1945 în România. Scrisoarea lui dr. Augustin Rațiu adresată Președintelui Sfatului Popular al orașului Turda și redactată în primul deceniu de la instaurarea comunismului în România ne arată clar care era situația reală cu care se confruntau în general oponenții regimului²⁶:

Tovarășe Președinte,

Subsemnatul dr. Augustin Rațiu domiciliat în Turda Piața Stalin nr.1, am fost organizatorul și decanul peste 16 ani al Baroului Turda, propovăduind întotdeauna armonia între colegi, fără deosebire de limba și originea lor și o armonioasă colaborare cu magistrații.

Împlinind în toamna anului 1947 vârsta de 64 de ani și fiind suferind am cerut pensionarea mea. Casa locală de Asigurări a avocaților, Colegiul Avocaților din Turda cu adresa nr. 56/1947 din 2 noiembrie 1947 a luat act de cererea mea iar Casa Centrală de Asigurări a Avocaților mi-a eliberat în baza Decisiunii de pensionare nr.253/1948 un carnet cu bonuri pentru pensie cu nr.1409.

În baza acestui carnet am ridicat regulat pensia mea de 4000 de lei de la Colegiu. La începutul lunii iunie 1950, am fost escortat la Miliția din Turda, unde mi s-a comunicat că moșia mea de 200 de jughere din hotarul Turda, împreună cu toate supra edificatele mi sau naționalizată și mie mi s-a dat domiciliu forțat la Turda. Eu am protestat în contra acestei proceduri și am arătat că moșia de circa 200 de jughere a fost a repausatului meu unchi dr. Ioan Rațiu. Protestul meu nu s-a luat în considerare și la 24 iunie 1950 am fost ridicat și dus în lagărul din București-Ghencea.

Aici am redactat un memoriu către Min. Interne și am alăturat o copie de carte funduară cu nr. 3917 din Turda prin care am dovedit că eu numai această avere o am și moșia de 200 de jughere este a erezilor minori a lui dr. Ioan Rațiu fost avocat la Turda.

Făcându-se cercetări s-a constatat realitatea și greșala și după câteva luni am fost trimis acasă, înainte de a mi se împlini pedeapsa de un an la care am fost condamnat pe cale administrativă.

Reîntors acasă am constat că familia mea a fost evacuată din locuința de la etaj și mutată în subsolul casei la parter. Am constatat că mi s-a luat atât pensia care am avut-o ca avocat județean cât și pensia de la Colegiul avocaților. Motivele acestei măsuri nu mi s-au comunicat.

II. Viile înscrise în cartea funduară alăturată intrând în perimetrul Gospodăriei de Stat Bădeni-Turda mi sau comasat și au fost preluate conform dovadei alăturate.

III. Butoaiele și căzile de stors vinul mi s-au sechestrat și au fost predate cu ordinul nr.10595/1953, o parte la Gospodăria Steagul Păcii din comuna Mihai Viteazul, (cealaltă) parte la Gospodăria Colectivă „Scânteia” din Luna.

IV. Având în vedere că sunt invalid de război din 1917, în urma unei resecții de ulcer duodenal, fără drept de pensie. Având în vedere că după aceea am mai trecut peste alte două intervenții chirurgicale și având în vedere că acum sunt de 70 de ani și sufer de o hernie recidivă și de miocardită cronică, din care cauză nu mai sunt în stare să mă deplasez la fânașul meu de 27 jugh.901 st.p., l-am donat statului.

Secția agricolă a Raionului Turda cu adresa alăturată nr.5097 m-a avizat că statul a primit donația mea și a dispus preluarea terenului donat. Azi conform Certificatului Sfatului Popular al orașului Turda nr.6448 din 22 iulie 1954, nu mai am nici o avere imobilă. Binevoii a dispune controlarea actelor depuse în copie, apoi a dispune:

I.După ce nu mai am din ce trăi, să fiu reprimat în colegiul avocaților.

II.Sau să mi se deie pensia care mi se cuvine după o practică de 52 ani.²⁷

În speranța că nu veți refuza justa cerere semnez.

Turda la 28 iulie 1954

Luptăm pentru Pace!

Dr. Augustin Rațiu

Imediat după eliberarea din colonia de muncă de la București și reîntoarcerea sa la Turda, Augustin Rațiu mai primește o lovitură din partea oficialităților comuniste prin persoana unui anumit tovarăș Ioan Luca, care în timpul detenției lui Augustin i-a evacuat în mod abuziv

²⁶ Documente din arhiva familiei Rațiu. *Fond Dr. Augustin Rațiu, 1954.*

²⁷ Probabil s-a comis o greșeală de editare. Este vorba de 42 de ani de activitate.

familia la subsolul locuinței, ce consta dintr-o singură încăpere. Tot atunci a fost evacuat și biroul de avocatură, cele 10000 de dosare fiind îngrămădite în lăzi și depozitate impropriu în pivniță și în curte în niște șoproane din scândură:

„Zilnic îmi vin foștii mei clienți și își cer actele, dar neavând loc în subsolul în care locuim, fierbem și mâncăm și în care sunt silit să-mi exercit și meseria de copiat acte. Am cerut de la alimentara să-mi restituie locuința și fostul meu birou. Alimentara a refuzat.”²⁸

Iată cum descrie Mircea Rațiu, fiul cel mic, din prima căsătorie a lui Augustin Rațiu acele evenimente într-un manuscris redactat la începutul anului 2000 : *„știrea obținută de la Turda, scrisă de părinții mei în care m-au anunțat că au fost evacuați chiar și din cele două camere de la parterul casei lor și au fost nevoiți să se instaleze într-o cameră din casa pe care o cedase tatăl meu fratelui meu. Și acea casă fusese naționalizată însă pe motivul că fratele meu era medic și soția lui farmacistă ei nu au fost evacuați. Ca atare, mai mult sau mai puțin erau obligați moral cel puțin să-i preia pe tatăl meu și mama Felicia. I-au instalat într-o cameră în dormitor și în subsolul clădirii, în pivnița acestei clădiri tatăl meu și-a strâns biroul lui și majoritatea arhivei sale care mai scăpase după ororile invaziei și luptelor din țara nimănui din Turda, în toamna anului 1944. Le-a depozitat în fundul curții, în fostele magazii ale prăvăliei... Tatăl meu era profund demoralizat de această evacuare forțată din casa lui proprie. Am fost personal și l-am vizitat în pivnița unde își pusese sufrageria. În dormitor nu erau decât cele două paturi ale lor, neîncăpând nimic altceva pentru că locuința era de dimensiuni reduse. Vă închipuiți că în acest apartament cu două camere locuiau de astă dată părinții mei, două persoane, părinții soției fratelui meu, fratele meu cu soția și cu o fetiță, Eugenia Rațiu. Era o situație înfricoșătoare din punct de vedere a aglomerării cu totul și cu totul insuficient chiar și pentru punerea paturilor, nu mai vorbesc pentru desfășurarea unei vieți mai ordonate.”²⁹*

Începutul anilor '50 aduce prigoniri în masă pentru intelectualitatea românească fidelă vechiului regim. Radu Rațiu îl înștiințează pe fratele său Mircea ce locuia în Timișoara printr-o scrisoare, de întocmirea unor liste la Turda cu foști burghezi demnitari, cu elita intelectuală a orașului, cu proprietari și moșieri și cu foști membri ai partidelor politice, care urmează a fi ridicați de către securitate. În acest context politic împreună cu alți cetățeni din Turda și din împrejurimi, foști veterani de război, foști militari, jandarmi foști primari de la sat și țărani mai înstăriți, este ridicat și dr. Augustin Rațiu pe data de 24 iunie 1950, neținându-se seamă de vârsta înaintată și de bolile de care suferea acesta.³⁰

Familia nu a știut nimic despre locația unde a fost dus Augustin Rațiu. Prin relațiile avute de colonelul Craioveanu, fost comandant al jandarmeriei județului Turda și a ficei sale Coca, prieteni de familie cu Augustin Rațiu, familia acestuia a reușit să afle locul unde a fost deportat. Era vorba despre o colonie de muncă situată pe șoseaua Giurguiului în apropiere de București. Prin intermediul aceleiași Coca Craioveanu, Mircea Rațiu a putut afla mai multe detalii și chiar să-i facă o vizită tatălui său, pe baza unei cereri speciale care i-a fost aprobată.³¹ Locul unde era amplasată și cum era organizată această colonie este descris în detaliu de Mircea Rațiu.³²

Vizita făcută tatălui său a fost extrem de scurtă, pentru aceasta fiind alocat un anumit interval de timp stabilit de către conducerea coloniei. Augustin Rațiu era slăbit dar pregătit sufletește să înfrunte teroarea din lagăr care se manifesta din plin. Vizitele membrilor familiei erau permise doar la o anumită perioadă, numai pe baza unor cereri speciale formulate din timp.

²⁸ Fond Dr. Augustin Rațiu, 1957.

²⁹ Mircea Rațiu, *op. cit.*, p. 277.

³⁰ În memoriile sale Mircea Rațiu menționează că anul arestării este 1953 (inexact). Data arestării specificată de Augustin Rațiu este 24 iunie 1950. În documentele CNSAS data arestării figurează pe 12 iunie 1950.

³¹ Mircea Rațiu, *op. cit.*, p. 281.

³² *Ibidem*, p. 281-284.

Un real sprijin pentru familia Rațiu în această perioadă dificilă l-a constituit familia blănarului Pop ce era stabilită în București. Pop a fost ajutat cu ani în urmă cu un credit necesar achiziționării unor mașini și unelte din Germania pentru atelierul de blănărie cel deținea în București. Fiindu-i îndatorat, acest Pop, care era și văr primar cu primul soț al Feliciei Rațiu i-a oferit cazare și ajutor lui Augustin Rațiu după ce a fost eliberat din detenție.³³

Mircea Rațiu își aduce aminte episodul legat de eliberarea și suferințele îndurate de tatăl său în lagărul de la București:

*„Tatăl meu era în acest lagăr de triere pentru canal. Toți cei care erau apti de muncă și considerați utili lagărului erau transportați imediat, el fiind un lagăr de triere. Cei mai slabi, mai bolnăvicioși sau mai în vârstă erau menținuți în lagăr ca pe măsură ce se organizează lagărul de muncă să fie transportați. O omenie...era să nu-i ducă pe cei slabi, infirmi și mai mult decât atât, cei care erau bolnavi erau evacuați din lagăr pentru a nu fi raportați ca decedați sau bolnavi. Lagărul nu avea o infirmerie și atunci ca să scape de ei îi depozitau în Piața Unirii. Și așa sa întâmplat cu tatăl meu, după cele spuse de blănarul Pop, care aflase de la însoțitorul tatălui meu, care era un țaran...din vecinătatea Turzii, veteran de război fără un picior. Era un mare mutilat al războiului al doilea mondial pe frontul rusesc. El a fost evacuat împreună cu tatăl meu, aduși cu un camion de la acest lagăr de triere și depozitați, vărsați în Piața Unirii. Aici l-a găsit blănarul Pop și i-a dus împreună... la el acasă. Din spusele invalidului... rezultă că tatăl meu ar fi fost într-o dimineață bruscat și scuipat în față, pălmuit pentru că în baraca în care locuia el, fiind mai bătrân, fusese pus ca un fel de supraveghetor pentru un anumit rând de priciuri. L-a scuipat un... subofițer care era de gardă și l-a pălmuit. L-a scuipat, l-a făcut mincinos, l-a jignit profund și în această situație a lui... a avut un atac de apoplexie și a căzut grămadă acolo, în fața tuturor. A fost depus undeva și a doua zi în proaspătul lot de evacuare, de inapți pentru muncă a fost trecut și el și dus în Piața Unirii. Acest invalid cunoscând vizitele blănarului Pop l-a amănțat prin niște oameni care se aflau în piață. Blănarul a venit, i-a ajutat și i-a dus la el în casă. Deci tatăl meu, mi-a spus blănarul Pop, era cu memoria paralizată de abia se mișca. De vorbit nu putea și era complet absent. Noroc că acest țaran veteran era cu el și l-a ajutat pe tatăl meu.”*³⁴

A urmat o lungă perioadă de convalescență până când a reușit să-și refacă oarecum sănătatea șubrezită după detenția din lagăr și după lovitura primită la întoarcere când și-a găsit familia evacuată din propria locuință. După decesul lui Liviu Cigăreanu, (cel ce l-a sprijinit financiar în anii de studio pe Mircea Rațiu) în închisoarea de la Văcărești, Mircea Rațiu a moștenit câteva piese de mobilier de epocă pe care le-a vândut dat fiind situația precară în care se aflau părinții săi.³⁵ Ajutorul a fost folosit pentru tratamentul medical aplicat lui Augustin Rațiu, pentru plata infirmierului ce se ocupa de el și pentru terapia și gimnastica medicală necesară reabilitării acestuia.³⁶

Din anul 1951 până în anul 1953 nu deținem documente care să ne ateste activitatea lui Augustin Rațiu. Începând cu anul 1953 lupta pentru drepturi a lui Rațiu rezultă din numeroase documente oficiale care ni s-au păstrat.

Anul 1953 a găsit familia Rațiu în pragul sărăciei, sprijin fiind fiul său Radu Rațiu, ce era medic în Turda, dar care avea spre îngrijire pe cei doi copii ai săi precum și pe socrii săi. Situația materială a familiei Rațiu a devenit atât de gravă încât s-a ajuns la vânzarea bijuteriilor și a bunurilor de familie ce le mai aveau.³⁷

³³ *Ibidem*, p. 282.

³⁴ *Ibidem*, p. 283.

³⁵ Liviu Cigăreanu era văr primar cu Augustin Rațiu. Stabilit la Timișoara, a fost un real sprijin pentru Mircea Rațiu, oferindu-i locuință și întreținându-l financiar în anii studenției. În anul 1951 a fost ridicat de către securitate și închis la închisoarea de la Văcărești, unde a murit 6 luni mai târziu.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ *Ibidem*.

Nevoit să-și câștige existența, Augustin Rațiu a solicitat în repetate rânduri să i se elibereze o autorizație necesară deschiderii unui birou de copiat acte. Astfel prin cererile nr. 3545/16 martie 1953 și nr. 19.713/19 martie 1953 înaintate Secțiunei Financiare a Sfatului Popular al Regiunii Cluj Serviciul I.V.P. se solicită eliberarea unei astfel de autorizații.³⁸ Anul 1953 a reprezentat începutul unui “război” între Augustin Rațiu și oficialitățile statului comunist ce a durat aproape 10 ani.

La data de 8 aprilie 1953, Secțiunea Financiară Turda aprobă prin dovada nr.6930/1953, deschiderea unui birou de copiat acte pentru contribuabilul Augustin Rațiu, dar din lipsă de imprimante, specifică documentul, autorizația îi va fi eliberată ulterior.³⁹ Întrucât deschiderea unui astfel de birou presupune existența și utilizarea unei mașini de scris necesară editării diferitelor acte, era prioritar necesară și obținerea unei autorizații de cumpărare și folosire a acesteia. Astfel, pe 8 aprilie Augustin Rațiu solicită în scris acest lucru instituției menționate mai sus, specificând că este invalid de război și fost avocat județean fără pensie. Taxa de timbru în valoare de 50 lei necesară eliberării autorizației a fost achitată cu chitanța nr.1888438/8 aprilie 1953 iar impozitul agricol este achitat de asemenea, via, casele și intravilanele fiindu-i naționalizate.⁴⁰

Pe data de 20 mai/1953 îi este emisă autorizația de funcționare nr. 638 eliberată în baza decretului nr.179 publicată în M.O. nr. 59 din 18 iulie/1950 cu seria A.I. nr. 141185.⁴¹

La câteva zile după ce a obținut autorizația de deschidere a biroului, dezamăgit și hărțuit de birocrăția sistemului, Augustin Rațiu este nevoit să renunțe prin cererea formulată Secției Financiare cu nr 8864/30 mai 1953, la deschiderea acestuia deoarece nu a obținut de la Miliție aprobarea pentru cumpărarea unei mașini de scris.(fig. 3):

„Având în vedere, că nu mi-a dat autorizația de a-mi cumpăra o mașină de scris, sunt silit a renunța de a-mi deschide acest birou. Alăturat vă restitui brevetul nr. 638 și vă rog să binevoiți a șterge din sarcina mea impozitui care s-a stabilit după această autorizație.”⁴²

Augustin nu abandonează însă lupta găsind o portiță de a dobândi o autorizație pentru folosirea unei mașini de dactilografiat prin achiziționarea mașinii de scris a vărului său dr. Vasile Meșter, fost notar public. Astfel, prin cererea făcută pe data de 15 iunie 1953, către comandantul Miliției din Turda, Meșter solicită transcrierea autorizației de folosire a mașinii sale de scris, marca Urania Siemens Muller a.g. Dresden nr. 400.985 pe numele vărului său, dr. Augustin Rațiu.⁴³ La data de 21 august Miliția din Turda a aprobat cererea și a emis autorizația nr. 75838 pentru folosirea acestei mașini de scris.⁴⁴

Anii ce au urmat au fost deosebit de grei pentru populația României. Regimul comunist își consolidează cu sprijinul armatei sovietice puterea politică. Masele populare, în special categoriile sociale care nu agreau “linia partidului”, erau în continuare persecutate.

Datorită condițiilor mizere în care trăia, Augustin Rațiu face un ultim efort de a-și asigura cele necesare traiului în acești ultimi ani de viață. În încercarea de a-și mări atribuțiile biroului său și implicit a mijloacelor de subzistență, el riscă tot ce a obținut până atunci. Astfel, Rațiu solicită prin cererea nr. 12538/2 noiembrie 1956 Sfatului Popular al orașului Turda eliberarea unei noi autorizații deoarece prin cea veche activitatea îi era restricționată, permițându-i-se doar executarea de copii ale actelor.⁴⁵ Nu deținem documente care să ne comunice ce s-a întâmplat în schimburile de scrisori ce au urmat. Cu siguranță Augustin Rațiu a primit avize nefavora-

³⁸ Fond Dr. Augustin Rațiu, 1953.

³⁹ Ibidem.

⁴⁰ Ibidem.

⁴¹ Ibidem.

⁴² Ibidem.

⁴³ Ibidem. Ulterior, pe 18 august 1953 a fost semnat un contractul de vânzare-cumpărare nr.84.

⁴⁴ Ibidem.

⁴⁵ Fond Dr. Augustin Rațiu, 1956

bile din partea conducerii orașului. Ca dovadă ne stă cererea nr. 12577/ 29 decembrie 1956 prin care solicită anularea autorizației nr. 638/20 mai 1953.⁴⁶

Răspunsul cererii înaintate de Augustin Rațiu este înregistrat cu nr.1740/31 ianuarie 1957 prin care Sectorul Cooperativei Comunale și Industriei Locale a Regiunii Cluj, aprobă anularea autorizației de funcționare prin decizia nr.1499/1957.⁴⁷

După depunerea autorizației vechi Augustin face numeroase demersuri pentru a obține o nouă autorizație în care să fie specificate mai multe atribuții ale biroului. De fiecare dată cererea îi este refuzată. Un prim refuz de eliberare a autorizației solicitate este înregistrat cu nr. 1187/13 februarie/1957. Cererea îi este din nou respinsă prin adresa nr. 12253/314/15 martie 1957 pe motiv că a mai deținut autorizație. Adresa este semnată de șeful sectorului comunale tov. Niculescu Zaharia și de șeful sectorului tehnic tov. Crișan Aurel.⁴⁸

O altă cerere este adresată Președintelui Sfatului Popular al orașului Turda cu nr. 22129/6 decembrie 1958, în care se solicită din nou eliberarea cu data de 1 ianuarie 1959 a unui brevet și unei autorizații de funcționare „*pentru a scrie și copia acte și complecta blanchete, la locuința mea din Turda, Piața Stalin nr.1.*”⁴⁹

Răspunsul Sfatului Popular al orașului Turda, înregistrat sub nr.22129/2705/ 19.12. 1958 și semnat de președintele acestuia Luca Ioan, este prompt: „*În ședința din 18.XII.1958, Comisia a analizat cererea dvs. și a fost respinsă întrucât în sectorul socialist există.*”⁵⁰

Lupta cu autoritățile locale continuă, astfel Augustin Rațiu depune o contestație pe data de 14 ianuarie 1959, păstrată într-o copie dactilografiată la Muzeul de Istorie Turda și adresată de această dată Președintelui Sfatului Popular al Regiunii Cluj, în care își exprimă indignarea privind motivul invocat de autorități la cererea înaintată în vederea obținerii unei noi autorizații:

„*Motivarea aceasta nu o accept din două motive: În Turda sunt mulți meseriași, cari fie din cauza vrstei, fie din alte motive, nu lucrează în sectorul socialist, căroră li se permite să lucreze la domiciliul lor. În Turda s-a permis la dr. George Pătăceanu să-și mute biroul de copiat acte din piața principală în prăvălia din strada Dr. Ioan Rațiu, care are ușa și vitrina la stradă Eu nu am cerut să copiez actele într-o prăvălie la stradă, ci am cerut să pot copia acte în modesta mea locuință din subsolul fostei mele case. Spun drept că nu m-am așteptat la atâta nerecunoștință din partea orașului, unde am servit cu cinste și spre îndestularea tuturor cetățenilor de aproape un an în calitate de președinte al Comisiei interimare a orașului. Dacă s-a făcut cu dr. G. Pătăceanu o excepție, de ce să nu se facă o excepție și cu mine, invalid de război și fost slujbaş al orașului Turda. Motivată fiind plângerea mea, cu onoare vă rog să binevoiți a dispune cercetarea cazului și a îndruma comisia pentru eliberarea autorizației de pe lângă Sfatul Popular al orașului Turda să îmi permită să copiez și eu câteva acte, pe lângă sectorul socialist, care nici nu poate satisface tuturor cererilor, în locuința mea din subsolul casei din Piața Stalin nr.1.*”⁵¹

Răspunsul înregistrat cu nr. 2773/11 martie 1959 ca urmare a acestei contestații specifică că cererea de obținere a unei autorizații de funcționare pe regiune nu se mai eliberează.⁵² Augustin Rațiu face o întâmpinare răspunsului primit, pe data de 22 martie 1959 contra adresei nr.2773/11 martie 1959 adresată Sfatul Popular al Regiunii Cluj. În actul înaintat se consideră pe bună dreptate o victimă a regimului: „*Sau e ura personală a președintelui Sfatului Popular Ioan Luca, care a scos în absența mea, soția și fiica mea, funcționară la Sanipid din locuința constatatoare din o odaie, baie și bucătărie, care o dețineam de drept în fosta mea casă, acum*

⁴⁶ Ibidem.

⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ Ibidem, an 1958.

⁵⁰ Ibidem.

⁵¹ Ibidem, an 1959.

⁵² Ibidem.

naționalizată și le-au mutat în subsolul din casa din curte și acum ajungând președinte la Sfatul Popular oraș Turda vrea să-mi mai deie o lovitură de grație ?”⁵³

Un alt document oficial emis de Sfatul Popular al Regiunii Cluj, Secțiunea Industriei Locale Serviciul Producție, cu nr.18097/25.IV.1959, nu soluționează această problemă.⁵⁴ Lupta lui Rațiu pentru obținerea unei autorizații de funcționare a unui birou de copiat acte continuă prin noi demersuri. Astfel la cererea nr. 8452/29 aprilie 1959 adresată președintelui Sfatului Popular al orașului Turda primește din nou un aviz nefavorabil înregistrat cu nr. 8452/1337/13.VI.1959 întrucât specifică documentul, un astfel de domeniu de activitate există în sectorul socialist.⁵⁵

Om cu coloană vertebrală, care nu mai are nimic de pierdut, dr Augustin Rațiu are curajul să înainteze un recurs în care desființează motivele puerile invocate de oficialitățile statului:

„E greșită hotărârea de mai sus, pe care o atac în întregime pentru că e lipsită de bază legală... La această cerere am primit din nou un refuz categoric, pe motiv că în sectorul socialist mai există atare birou de copiat acte. E adevărat că există, dar pe lângă acest birou oficial mai există și vreo 4 birouri particulare... Aceste birouri particulare au fost admise de orașul Turda, pe motiv că biroul sectorului socialist nu este în stare să satisfacă cererea tuturor cetățenilor din Turda și din raionul Turda. Refuzul este ilegal și pentru că legea admite croitorilor, pantofarilor și altor meseriași cari au trecut peste 76 de ani, cum sunt și eu, cari nu pot lucra în sectorul socialist, să-și exercite meseria lor la domiciliul lor. Refuzul orașului Turda, lezează și interesele fiscale ale statului. Statul nu poate fi frustat de un venit provenit din impozitul care se va fixa în sarcina mea după un birou de copiat acte la domiciliul meu....

Turda la 30 iunie 1959 Luptăm pentru Pace!

Semnat: Dr. Augustin Rațiu”⁵⁶

Răspunsul Sfatului Popular al orașului Turda, Comisia pentru eliberarea autorizațiilor, înregistrat cu nr.13.119/2318 din 10.08.1959 nu ia în seamă recursul lui Augustin Rațiu invocând de data aceasta alte motive:

„Comisia pentru eliberarea și anularea autorizațiilor de funcționare în diferite meserii care a avut loc în ziua de 7.VIII 1959, a analizat cererea Dvs. și întrucât Dvs. aveți asigurată existența, prin pensia lunară de 469 lei și sectorul socialist poate satisface cerințele orașului, Comisia nu a aprobat cererea Dvs.”⁵⁷

Cu siguranță că au urmat și alte demersuri în lunile care au urmat. Cert este că pe data de 15.12.1959 pe adresa lui Augustin Rațiu sosește înștiințarea nr. 21519/3186 prin care i se face cunoscut un nou refuz de eliberare de autorizație pe motiv că Cooperativa Deservirea din localitate poate face față cerințelor populației.⁵⁸

O altă cerere din această lună, formulată de Rațiu către Sfatul Popular ne aduce elemente noi. Ultimul refuz de eliberare a autorizației din data de 15 decembrie 1959 vine după decizia nr. 166/1 noiembrie prin care Comisia pentru verificarea pensionarilor îi sistează pensia de 469 de lei, decizie comunicată și înregistrată cu nr. 21055/1959.⁵⁹ Majoritatea documentelor emise în 1959 au fost semnate de tovarășii Nemeș Aurel în calitate de Șef al Secțiunii Financiare și de Niculescu Zaharie, Șef Serviciu.⁶⁰

Anul 1960 debutează cu un nou refuz din partea autorităților locale care resping prin răspunsul nr. 2714/2.02.1960 cererea lui Augustin Rațiu privitoare la deschiderea unui birou de

⁵³ Ibidem.

⁵⁴ Ibidem.

⁵⁵ Ibidem.

⁵⁶ Ibidem.

⁵⁷ Ibidem.

⁵⁸ Ibidem.

⁵⁹ Ibidem.

⁶⁰ Ibidem.

copiat acte pe același motiv bine cunoscut: *sectorul socialist poate satisface cerințele orașului în această privință.*

Demersurile au continuat până în primăvara anului 1963 când se solicită din nou Sfatului Popular al orașului Turda, prin cererea înregistrată cu nr.5546/13.III.1963 eliberarea unei autorizații.⁶¹

După 10 ani de tergiversări, autoritățile Republicii Populare Române îi permit lui Augustin Rațiu deschiderea biroului de copiat acte. Astfel, prin adresa Sfatului Popular al orașului Turda cu nr. 5546/10 mai 1963 se comunică decizia luată de Comisia de avizare din 8 mai 1963 ce aprobă cererea de eliberare a unei autorizații de meserii făcută anterior, cu condiția să nu fie întrebuințată forță de muncă salariată⁶².

La 16 mai 1963 Augustin solicită Comandantului Serviciului Miliției raionului Turda, eliberarea unei autorizații de folosire a mașinii sale de scris portative marca Urania, seria 400985 și depune la 24 mai, alături de prezenta o copie legalizată a autorizației de funcționare a biroului de copiat acte cu seria A. 174536, nr. 26/23 mai 1963⁶³ Miliția Raionului Turda, îi eliberează lui Augustin Rațiu o copie după autorizația de folosință a mașinii de scris marca Urania. nr.87.689/6 august 1963.

La 23 septembrie 1963 acesta înaintează o cerere Comandantului Miliției raionului Turda prin care se informează dacă poate deține două mașini de scris și dacă poate primi și pentru cea de a doua mașină de scris autorizație de folosință. Specifică că cea de a doua mașină de scris a fost trimisă din străinătate de către fiul său Ioan Rațiu.

Serviciul Miliției Raionului Turda îi comunică oficial conform H.C.M. 1400/1962, că nu se pot deține două mașini de scris. Ca urmare Rațiu intră în posesia autorizației noii mașini de scris primite de la fiul său prin avizul poștal nr. 060/ 5123765, chiar de a doua zi, fiind nevoit să vândă vechea mașină de scris. Autorizația a fost emisă de Miliția Turda pentru mașina de scris portativă marca Smith-Corona, seria H-7654321-227785-x având nr. 89.813 /24 sept 1963.

Pe data de 6 noiembrie 1963, Augustin Rațiu anunță în scris Miliția din Turda despre depunerea mașinii de scris marca Urania cu bonul de primire 4654/5.11.1963 la Consignația Întreprinderii Comerciale de Stat din Cluj spre vânzare.

După intrarea în legalitate a biroului de copiat, autoritățile locale au găsit noi metode de a-l obstrucționa pe Augustin Rațiu. Începând cu 13 ianuarie 1964 când Rațiu și-a făcut declarația de impunere pe anul 1963 sunt subliniate noile metode de persecuție găsite de către autorități:

1. *"Sunt invalid de război, fără nici o penzie sau ajutor, sufer de reumatism care s-a agravat de când am fost mutat în subsolul umed cu intrarea în fundul curții, unde nici imanuatorul dvs. nu m-a aflat pentru a-mi preda procesul verbal de impunere pe 1963.*

2. *În acest subsol în care îmi exercit meseria, e și locuința, aici se spală, se calcă, se gătește mâncarea, încât abia încape un client în el. Celelalte birouri sînt instalate în prăvălii cu intrarea dela stradă. De când s-a instalat Casieria Centrală a tuturor secțiilor alimentare în parterul casei cu etaj, s-a pus paznic și Miliția a pus o tăbliță pe poartă prin care se interzice intrarea străinilor în curte, sub amenda de 50-150 lei(art. 46 HCM. 1270) de atunci nici vechile mele cunoștințe nu cutează să vină cu actele lor la mine spre copiat. Pentru aceste motive abia vine tot a doua-treia zi câte un client cu vreo copie, pentru care primesc conform tarifului cîte 2 lei pe pagină. Cu toate aceste mențin brevetul, pentru a nu figura în registre ca fără de ocupație. Casa în care locuiesc e înscrisă la cartea funduară pe fiul meu dr. Radu Rațiu, care plătește chiria, taxele de apă, gaz și electricitate, având un singur contor."*⁶⁴

⁶¹ *Ibidem*, an 1963.

⁶² *Ibidem*.

⁶³ *Ibidem*.

⁶⁴ *Ibidem*, an 1964.

S-a ajuns la un adevărat tragism. Această mare personalitate a Turzii s-a zbatut ani la rând să obțină un minim drept de a munci pentru supraviețuire; și nu a cerut mult, decât modestul serviciu de a copia acte cu mașina de scris dar a fost mereu refuzat!

În perioada regimului totalitarist care l-a marginalizat, a avut totuși o satisfacție și o mare bucurie când a putut să-și revadă fiul din diaspora, după 27 de ani. Acceptul autorităților comuniste pentru această vizită în străinătate trebuie pus pe seama „liberalizării și destinderii” primilor ani de după venirea lui Nicolae Ceaușescu la putere.

De formație jurist, dr. Augustin Rațiu face parte din faimoasa familie a Rățeștilor care prin reprezentanții săi s-a impus în lupta pentru drepturile națiunii române. A fost un om de acțiune ce a continuat lupta pentru cauza neamului românesc purtând ștafeta unchiului său memorandistului dr. Ioan Rațiu.

Lista ilustrațiilor

Fig.1- Fotocopia diplomei oferită de regele Ferdinand prin care se conferă lui Augustin Rațiu ordinul „Coroana României” în grad de cavaler (originalul păstrat la Muzeul de Istorie Turda, Fondul dr. Augustin Rațiu).

Fig. 2- Fotocopie după Brevetul acordat de Ministerul Industriei și Comerțului, prin care regele Carol al II-lea îi conferă lui Augustin Rațiu Medalia „Meritul Comercial și Industrial” Clasa I-a (originalul păstrat la Muzeul de Istorie Turda, Fondul dr. Augustin Rațiu).

Fig. 3- Fotocopie a cererii formulate Secției Financiare prin care Augustin Rațiu este nevoit să renunțe la deschiderea biroului de copiat acte deoarece nu a obținut de la Miliție aprobarea pentru cumpărarea unei mașini de scris.

Dr. Augustin Rațiu, a public personality in Turda, persecuted by the Communist regime of Romania

Abstract

As a legal counsellor, Dr. Augustin Rațiu belonged to the famous Raț family, who, through its representatives, asserted itself in the fight for the rights of the Romanian nation. Dr. Augustin Rațiu was an action man, standing up for the cause of the Romanian people, following his uncle's, memorandist Dr. Ioan Rațiu, footsteps. Augustin Rațiu was born in Petrești de Sus, Cluj county, on July 7, 1884. Orphaned since a child, single son of Rațiu family, he dedicated himself to study. He studies at Cluj, Bistrița and Blaj. Upon graduation of the Faculty of Law from Cluj and award of the doctorate, he applies for “the solicitor's censorship” at Târgu-Mureș, receives a license on October 19, 1912 and sets up a lawyer's office at Turda. Beside his professional involvement, Dr. Augustin Rațiu gets deeply involved in various cultural and political activities. He was an active participant in the First World War starting with 1915. Until 1915, when he was drafted, Dr. Augustin Rațiu held a series of conferences of nationalist character and organized Romanian cultural symposia within ASTRA and the Romanian Reading Society manifestations. By the end of the war, he is a militant for the Romanians' rights from Transylvania and is appointed, in the autumn of 1918, commissioner of the city of Turda, subsequently of Trascău and Iara, charged with setting up National Councils and Guards. Prominent member of the National Peasants' Party he held, administratively, the office of first legal counsellor of Turda-Arieș Prefecture in 1923. And in 1932 he was appointed mayor of Turda city. Over his entire career, he was actively involved in the city cultural life. He established important local cultural societies and pursued intense publishing activities. As chairman of the Romanian Craftsmen Union from Turda, he restructures this organization starting with 1906, thus playing an important role in the development of the middle social class, composed of small Romanian craftsmen and traders. His special qualities were recognized upon the award of the Order of the Crown decoration, as Knight, by King Ferdinand on December 30, 1922. The last two and a half decades of his life were marked by many shortfalls, humiliations and persecutions from the part of the Communist regime. Little is known of the last years of his life, as information was concealed and silenced in the years following the Communism establishment in Romania. This was also due to the fact than one of his sons, Ion Rațiu, renown CDNPP Parliament member of the 90'ies, disturbed the totalitarian regime of Communist Romania both by his democratic and anti-Communist activity as legation attaché to the Romanian Embassy from London after 1945 and his works.

Ferdinand I

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională
Rege al României.

La toți de față și viitori. Sănătate.

Asupra raportului Ministrului Nostru al Afacerilor
Straine, Cancelar al Ordinilor, sub Nr. 51072.....

Am decretat și decretăm:

Art. I. Numim membru al Ordinului Coroana României,
în gradul de CAVALER, pe D-l RATIU AUGUSTIN Dr., Jurisconsult comunal
din Turda, județul Turda-Arieș.-

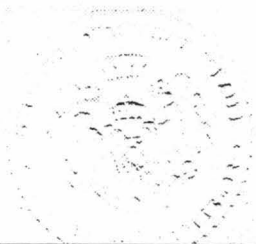
Art. II. Ministrul Nostru al Afacerilor Straine, Cancelar
al Ordinilor, este însărcinat cu executarea acestui Decret.

Dat în București, la 30 Decembrie 1922.-

(Semnat) *Ferdinand*

Ministrul Afacerilor Straine
Cancelar al Ordinilor
Ad-Interim

(Semnat) G. G. Mărzescu.....

Pentru conformitate cu Decretul original:
Directorul Protocolului și Camerei Ordinilor

Ministerul Industriei și Comertului

Brevet

*Noi, Ministru Secretar de Stat la Departamentul
Industriei și Comertului, adverăm că prin: Înaltul
Decret Regal Nr. 2282 din 24 Noiembrie 1937*

*Majestatea Sa Regele a binevoit a conferi
Medalia „Meritul Comercial și Industrial”
Clasa I^a*

Domnului Dr. RAȚIU AUGUSTIN, membru în
Consiliul de Administrație al Căilor Ferate Române, Turda

Dat în București la 9 Noiembrie 1937

*Ministrul
Industriei și Comertului*

Director,
Dr. Rațiu

Societatea Financiară a Oșilor
 Nr. 8864
 din 30
 30

27 Iulie 1953
 din partea
 de la
 de la

se trece la

se trece la

Subsemnatul S. Măgariu Rădulescu din Săndău -

naționalitate română, am obținut în urma apăsării
 la 19.7.1953, în Registrele de Stat nr. 6529 din
 24 Iulie 1953 - înregistrarea pentru funcționarea
 a unui loc de muncă nr. 698.

Am fost în vârstă, în anul în care am fost

funcționare până o muncă de muncă -
 Am fost în vârstă, în anul în care am fost

Am fost în vârstă, în anul în care am fost

Am fost în vârstă, în anul în care am fost

Am fost în vârstă, în anul în care am fost

Am fost în vârstă, în anul în care am fost

Am fost în vârstă, în anul în care am fost

Am fost în vârstă, în anul în care am fost

Am fost în vârstă, în anul în care am fost

Am fost în vârstă, în anul în care am fost

Am fost în vârstă, în anul în care am fost

Am fost în vârstă, în anul în care am fost